

Gemeente Hilversum
t.a.v. College B&W

GEMEENTE HILVERSUM
POSTBUS 9900
1201 GM HILVERSUM

BEZOEKADRES:
RAADHUIS
DUDOKPARK 1
TELEFOONNUMMER 14035
WWW.HILVERSUM.NL

DATUM 2 september 2015
ONS 135779
KENMERK
UW BRIEF VAN 8 juli 2015
UW KENMERK CIK-2015-411
BSN
BIJLAGEN 1
BETREFT Motivering KRO-terrein m.b.t. rijksmonument

Memo: Motivering KRO-terrein m.b.t. rijksmonument

Burgemeester en Wethouders van de gemeente Hilversum hebben op 23 december 2014 een aanvraag voor een omgevingsvergunning ontvangen voor de ontwikkeling van het KRO-terrein. De aanvraag behelst het bouwen van 85 zelfstandige appartementen en een ondergrondse parkeergarage. Het bouwplan wordt gerealiseerd op het perceel Emmastraat 50-52. Op deze locatie is het rijksmonument 'Studiogebouw van de KRO' gelegen. Over de voorgenomen wijziging heeft de gemeente Hilversum advies gevraagd aan de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed en de Commissie van Welstand en Monumenten.

Deze memo betreft de motivering voor de integrale afweging van de planontwikkeling KRO-terrein met betrekking tot de monumentale waarden van het rijksmonument.

De memo bestaat uit een beschrijving van het rijksmonument en de daarbij behorende waardestelling. Vervolgens wordt de per gebouwdeel (entreegebouw, tussenlid, geluidstudio) de motivering aangegeven in relatie tot het advies van de RCE en CWM. De volledige adviezen zijn als bijlage bijgevoegd.

Algemene uitgangspunten m.b.t. het rijksmonument

Uitgangspunt voor de ontwikkeling/herbestemming van het rijksmonument "Voormalige KRO-studiocomplex" zijn het bestemmingsplan "Wijzigingsplan KRO-eiland, bestemmingsplan Utrechtseweg", waardestelling rijksmonument, monumentenvergunning 2008, advies CWM en advies RCE.

Het bestemmingsplan voorziet in de realisatie van woningen. Het rijksmonument is aangeduid als waardevol pand. Er zijn expliciet bebouwingsvoorschriften opgenomen voor de uitbieding, her- en verbouw, alsmede gehele of gedeeltelijke sloop van waardevolle panden.

Omschrijving rijksmonument

Het voormalige KRO-studiocomplex is in verschillende perioden tot stand gekomen. Het oudste deel betreft het studiogebouw uit 1936-38 van architect W.A. Maas, bestaande uit respectievelijk een *entreegebouw*, een *tussenlid* met omsloten binnenplaats en een, in een gedraaide positie gelegen, dicht volume met de (radio)geluidstudio. Na een brand in 1952 is de studio aangepast en verhoogd. Hierbij is het historische interieur verloren gegaan en is de geluidsdichte binnendoos van het dubbelwandige gebouw vernieuwd. In 1954-56 is links van het entreegebouw een uitbreiding toegevoegd, in architectuur aansluitend op de vormgeving van het entreegebouw. In de jaren 70 heeft vervolgens aan de linker zijde van de studio een uitbreiding plaatsgevonden, waarvoor de oorspronkelijke foyer uit 1936-38 is geamoveerd. Ook is toen een

deel van het tussenlid vernieuwd en aangepast. Het complex staat op een ruim perceel, waar in vroegere tijden verschillende gebouwen hebben gestaan, die in de loop van de tijd zijn gesloopt.

Het oorspronkelijke deel van het studiocomplex uit 1936-38 is in 2002 aangewezen als rijksmonument (nr. 512602). De waardstelling is als volgt omschreven:

Het voormalig studiogebouw van de KRO met bijbehorende interieuronderdelen is van algemeen belang wegens architectuur- en cultuurhistorische waarde als gaaf bewaard gebleven voorbeeld van een omroepgebouw gebouwd in zakelijk expressionistische bouwtrant naar ontwerp van W.A. Maas in de eerste helft van de twintigste eeuw en als onderdeel in de ontwikkeling van Hilversum als centrum van de omroep, beeldbepalend gesitueerd aan de Emmastraat. Het gebouw is historisch-functioneel van belang wegens het inzicht in de ontwikkeling van de studiobouw. Het gebouw is van belang vanwege de in het gebouw geïntegreerde kunstwerken, waarvan de thematiek is toegesneden op de functie en de signatuur van gebouw en omroepvereniging."

22 april 2008 is een monumentenvergunning verleend voor verbouw, aanbouw, restauratie, (gedeeltelijke) isolatie en gedeeltelijke sloop van het voormalige KRO-studiocomplex. Het plan heeft voor een ieder ter inzage gelegen. Ondanks het negatieve advies van de RCE zijn er geen zienswijze hieromtrent ontvangen. Het plan voorziet in de sloop van de geluidstudio en in dezelfde vorm als appartementengebouw te herbouwen, waarvoor grote openingen in de studio zouden worden toegevoegd. Ook in het entreegebouw zouden appartementen worden gerealiseerd. De uitbreiding uit 1954-56 zou in dat plan worden gesloopt ten behoeve van een grootschalig, nieuw appartementengebouw. Op het omliggende terrein zou eveneens grootschalige nieuwbouw worden gerealiseerd. Hierbij zou de dubbele villa aan de Julianalaan verdwijnen en worden vervangen door twee appartementenblokken. Op de hoek Emmastraat-Koningsweg zou een groot organisch gevormd appartementengebouw komen.

Dit bouwplan is ook aan de RCE ter advisering voorgelegd. De RCE adviseerde ook toen negatief, met name doordat de sloop en herbouw van de studio een te grote aantasting van het monument was. De RCE adviseerde dat de studio gewijzigd kon worden, maar dat sloop en herbouw te ver ging omdat er dan geen historische substantie behouden blijft maar het gebouw alleen een historische echo van het verleden is.

Het huidige plan voor het KRO-terrein is dan ook vergelijkbaar en feitelijk een 'lichtere' versie van het bouwvoornemen uit 2008. Weliswaar zal ten behoeve van een parkeergarage ook in dit plan de geluidstudio worden herbouwd, maar tegelijk zal het gezichtsbepalende deel van de uitbreiding uit 1954 behouden blijven. Tevens is de architectuur van het dubbele appartementengebouw aan de Julianalaan beter afgestemd op de villa-achtige uitstraling van de omgeving en is de nieuwbouw op de hoek van de Emmastraat en Koningsstraat terughoudender en beter afgestemd op de uitstraling van de omgeving. Het entreegebouw zal worden gerestaureerd, zodat in combinatie met het tussenlid en de herbouwde studio het sculptuur van de voormalige KRO-studio behouden blijft.

Het huidige plan is 30 april 2015 aan de Commissie voor Welstand en Monumenten (CWM) voorgelegd. De CWM heeft positief geadviseerd (zie bijlage 2).

Op 8 juli 2015 (zie bijlage 3) heeft de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) positief geadviseerd over de restauratie en herbestemming van het entreegebouw en negatief geadviseerd over de sloop en herbouw van de grote geluidstudio.

Motivatie per gebouwdeel

Motivatie 'Entreegebouw':

Het entreegebouw zal worden gerestaureerd. Het realiseren van appartementen op de verdieping doet geen afbreuk aan de monumentale waarden. De aanpassingen hiervoor aan de achtergevel van het entreegebouw zijn ondergeschikt. De puien met het bijzondere glas-in-lood blijven behouden en worden hersteld. Ook de historische interieurs (hal, trappenhuis en bestuurskamer) worden conserverend gerestaureerd.

- ***De RCE en de CWM hebben positief geadviseerd over de restauratie en herbestemming van het 'Entreegebouw'. Het college neemt dit advies over.***

Motivatatie 'Tussenlid':

Het tussenlid is voor een groot deel in de jaren 70 aangepast en gewijzigd. In de huidige aanvraag zal het tussenlid voor een groot deel worden herbouwd en weer zoveel mogelijk worden teruggebracht naar de oorspronkelijke vorm. Op enkele punten is dit echter niet exact mogelijk en wordt een aanpassing voorgesteld. Deze verhouden zich met de monumentale waarden. Ook de aanpassingen die nodig zijn voor de realisatie van appartementen in dit deel zijn ondergeschikt ten opzichte van de monumentale waarden. Door de achtergevel van de nieuwbouw links van de binnenplaats blijft de binnenplaats omsloten. Doordat de doorgang naar het achterterrein als een opening in een muur is vormgegeven blijft het omsloten karakter van de binnenplaats ervaarbaar.

- ***De RCE en de CWM hebben positief geadviseerd. Het college neemt dit advies over.***

Motivatatie 'Geluidstudio':

De geluidstudio is in de loop van de tijd verschillende keren aangepast. In de huidige aanvraag zal de studio worden geamoveerd en als appartementengebouw in de oude vorm worden herbouwd. Uit de inventarisatie blijkt dat van het oorspronkelijke ontwerp weinig authentiek materiaal behouden is gebleven. Aan de linker zijde is door sloop van de foyer en de aanbouw uit de jaren 70 nauwelijks oorspronkelijk materiaal meer aanwezig. Ook het metselwerk van de achtergevel is grotendeels vernieuwd. Na de brand van 1952 is het dak een meter hoger herplaats en is de binnendoos in gewijzigde vorm vernieuwd. Hierbij is ook de toegang tot de studio aangepast. Feitelijk is van het oorspronkelijke studiogebouw alleen het metselwerk van de rechter zijgevel en deels van de voorgevel behouden gebleven.

Het college volgt met betrekking tot de studio het advies van de CWM (zie verslag CWM 30 april 2015). Door aanpassingen in de loop van de tijd is er met betrekking tot de geluidstudio – anders dan is aangegeven in de redengevende beschrijving – sprake van minimale gaafheid. Met de herbouw gaan de bouwhistorische waarden weliswaar verloren, maar blijven de stedenbouwkundige en architectonische karakteristieken. Door de herbouw van de studio met dezelfde materialen als waarmee het entreegebouw wordt gerestaureerd, komt als referentie naar het verleden de oorspronkelijke verschijningsvorm terug en blijft de (hiërarchische) relatie tussen entreegebouw, tussenlid en studio in fysieke vorm behouden. Behoud van de fysieke verschijningsvorm heeft ertoe geleid dat de omliggende nieuwbouw zich in schaal en positie aanpast aan het studiogebouw.

De in de loop van de tijd gemaakte, grootschalige aanpassingen aan de geluidstudio (gesloopte foyer en ophoging van het dak) worden als 'bouwsporen' in de nieuwbouw ervaarbaar gemaakt. De aanpassingen voor de appartementen (openingen in het van oorsprong gesloten volume) worden als snedes, in een zichtbare afwijkende vormgeving aangebracht, zodat deze ingrepen herkenbaar anders zijn dan de op historische wijze herbouwde studio.

Het college is van mening dat behoud van de (bouw)historische waarden -zoals het advies van de RCE voorstaat- minder zwaar weegt dan de herontwikkeling van het gehele KRO-terrein, temeer omdat de fysieke verschijningsvorm van de studio wel behouden blijft, en daarmee de herkenbaarheid van studiocomplex ervaarbaar blijft. Dat de voor de herontwikkeling benodigde parkeerplaatsen ondergronds worden geborgen (waarvoor de studio moet worden geamoveerd en herbouwd) is een grote meerwaarde voor het herontwikkelingsplan. Hierdoor is het mogelijk de omliggende ruimte van het studiogebouw en de nieuwbouw een groen, parkachtig karakter te geven, passend bij het villagebied. Realisatie van een parkeergarage in combinatie met behoud van het studiogebouw zou dusdanig kostenverhogend zijn dat dit onevenredig opweegt tegen de (bouw)historische waarden die verloren gaan bij sloop en herbouw. Temeer omdat ook bij eventueel behoud en restauratie van de studio veel nieuw materiaal zal moeten worden toegevoegd en het gebouw uiteindelijk ook voor een groot deel zal zijn vernieuwd.

Het college is van mening dat de drie door de RCE aangegeven typologische kenmerken, betreffende het gesloten karakter, de geluidsdichte doos-in-doosconstructie en de koppeling van de studio met het entreegebouw, die volgens de RCE verloren gaan bij sloop en herbouw ook bij transformatie van het bestaande gebouw voor een groot deel zouden worden aangetast. Door langdurige leegstand en de vele plannen die er in de loop van de tijd zijn gemaakt, blijkt dat het gesloten houden van de studio een grote belemmering is voor herontwikkeling. Ook de doos-in-doos constructie zou bij herbestemming ingrijpend moeten worden aangetast. Omdat de binnendoos al een keer is vernieuwd is deze slechts van positieve historische waarde en minder belangrijk dan bijvoorbeeld de sculpturale vorm van de buitenschil. Het dichtzetten van de studietoegang vanaf het entreegebouw betreurt het college, maar wordt niet als zodanig

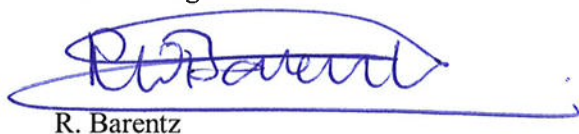
zwaarwegend gevonden om de aanvraag negatief te beoordelen. Temeer omdat de toegangsdeuren worden herplaatst en als bijzondere elementen in het tussenlid zichtbaar blijven.

Bij de transformatie en hergebruik van de geluidstudio blijft overeind dat heel veel oorspronkelijke studio-elementen verdwenen zijn en veel nieuw materiaal zal moeten worden toegevoegd.

De geldende argumenten voor herbouw versus transformatie met betrekking tot behoud van de monumentale waarden zijn onveranderd gebleven ten opzichte van de monumentenvergunning 2008. In Hilversum zijn meer rijksmonumenten die voor een groot deel zijn herbouwd, wat niet heeft geleid tot afvoering van de lijst. Ondanks het verlies van (bouw)historische waarden van de studio stemt het college, alles overwegende, in met herbouw van de studio omdat de stedenbouwkundige en architectonische hoedanigheid wel behouden blijft en daarmee het omroepverleden van het voormalige KRO-studiogebouw waarneembaar blijft. Het college hoopt dat ondanks de herbouw de geluidstudio als rijksmonument behouden kan blijven.

- ***De CWM heeft positief geadviseerd betreffende de herbouw van de geluidstudio. De RCE heeft negatief geadviseerd. Het college neemt het advies van de CWM over. Het college wijkt gemotiveerd af van het negatieve advies van de RCE betreffende de herbouw van de geluidstudio. Met betrekking tot de monumentale onderdelen van het complex volgt het college het advies van de CWM dat de aanpassingen en restauratievoorstellen voor het monumentale entreegebouw akkoord zijn, met dien verstande dat monumentenzorg Hilversum bij de restauratie ervan en bij de herbouw van de studio betrokken blijft en in het bouwteam wordt opgenomen, zodat aanpassingen aan de entree, de binnenplaats en andere restauratieve werkzaamheden zorgvuldig en in overleg kunnen worden uitgewerkt en uitgevoerd.***

Hoogachtend,
Teammanager Advies

R. Barentz

BIJLAGE 1: Monumentenvergunning 2008

BIJLAGE 2: Advies Commissie voor Welstand en Monumenten (CWM)

BIJLAGE 3: Advies Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE)

BIJLAGE 1: Monumentenvergunning 2008

22 april 2008 is een monumentenvergunning verleend voor verbouw, aanbouw, restauratie, (gedeeltelijke) isolatie en gedeeltelijke sloop van het voormalige KRO-studiocomplex. Het plan heeft voor een ieder ter inzage gelegen Ondanks het negatieve advies van de RCE zijn er geen zienswijze hieromtrent ontvangen.

De overwegingen met betrekking tot het advies van de RCE waren als volgt:

1. *De aanbouw ter linkerzijde uit de jaren '50 is niet opgenomen in de redengevende omschrijving. Sloop daarvan kan derhalve niet worden belemmerd. In de jaren '50 is gekozen voor een organische aanbouw in een handschrift vrijwel gelijk aan dat van de oorspronkelijke architect W.A. Maas. Men heeft toen het oorspronkelijke kleinschalige voorgebouw ruimschoots verdubbeld. Daarbij is de nieuwbouw in dezelfde gevellijn geplaatst als het bestaande gebouw. Ondertussen werd de kenmerkende linker uitloper van de entreegevel op de begane grond als het ware opgenomen in de nieuwbouw. Bij de thans voorgenomen vervanging van het jaren '50-deel gaat het nieuwe bouwvolume weer naar achteren en zal het oorspronkelijke voorgebouw zijn vooruitgeschoven positie herkrijgen en zal de linker uitloper van de entreegevel met overstekende afdekking weer terugkomen. Op verdiepingsniveau zal de voorgevel en de linker zijgevel overhoeks een betere beleving van het oorspronkelijke voorgebouw geven. Zodoende wordt het oorspronkelijke ontwerp van architect W.A. Maas structureel hersteld.*
2. *De verdieping van het oorspronkelijke voorgebouw krijgt op één plaats in de rechter zijgevel een venster, dat te zien is vanaf de openbare weg. Het raam op de begane grond heeft hierbij als referentie gediend. Hoewel het een inbreuk is op het oorspronkelijk gesloten karakter van de verdieping achten wij het voor de nieuwe functie van wonen onontkoombaar en esthetisch volkomen verantwoord. De doorbraak in de achtergevel moet om dezelfde reden plaatsvinden en ook dit achten wij acceptabel voor het beoogde hergebruik van de bovenverdieping van dit gebouwdeel. Voor wat betreft de begane grond wordt conserverend en restaurerend te werk gegaan. De hier aanwezige ruimten worden bestemd voor algemeen gebruik door de bewoners, derhalve - gezien de daar aanwezige kunstwerken - een zeer terughoudende vorm van gebruik.*
3. *Bij de ontwikkeling van het plan is van gemeentezijde steeds aangegeven, dat het van belang is om de oorspronkelijke sculptuur van voorgebouw, patio met dirigentenkamer en concertzaal zichtbaar te houden. Hierdoor kan zichtbaar blijven hoe architect Maas in de gegeven kadastrale perceelsituatie het studiocomplex heeft ontwikkeld. Daarom werd van gemeentewege aangegeven, dat het concertzaalvolume aan de zijde van de Koningstraat in overwegende mate gesloten zou moeten blijven. De noodzakelijke openingen voor de nieuwe functie zouden in de andere gevels moeten worden gemaakt, welke door de nieuwbouw uit de jaren '70 immers het meest geschonden zijn. Vervolgens werd duidelijk, dat het nieuwe plan een dermate grote parkeercapaciteit nodig heeft, dat die alleen maar ondergronds zou kunnen worden gerealiseerd. Bouwkundig bleek het niet mogelijk de te behouden gevels van de concertzaal ter plaatse tijdens de bouw overeind te houden, waardoor node moet worden ingestemd met het volledig weghalen van dit gebouwdeel en het volgens de oude sculptuur herbouwen daarvan, waarbij dan meteen ook de hoogte van de zaal teruggebracht wordt naar de oorspronkelijke hoogte. Wij zien niet in, dat dit in de gegeven situatie een onacceptabele benadering is. Immers, het feitelijke omroepgebruik is al jaren beëindigd en vrijwel iedere vorm van hergebruik heeft lichtvensters nodig, maar vooral ook parkeerplaatsen, die in dit geval alleen onder de grond kunnen worden gerealiseerd. Wat betreft de nieuwe materialisatie van de oorspronkelijke sculptuur stellen wij vast, dat in Hilversum meerdere rijksmonumenten aanwezig zijn, waarvan de buitenschil bij restauratie geheel moest worden vervangen door nieuw materiaal, zoals het pompgemaal Laapersveld, het raadhuis (voor circa 75%) en Zonnestraal. In deze gevallen werd wel de achterliggende constructie behouden. Voor het aanzicht van het herbouwde volume van de concertzaal zal het zo zijn, dat net als bij het raadhuis, pompgemaal en Zonnestraal tegen nieuw materiaal wordt aangekeken, maar - en dat is in dit soort complexen ons inziens het meest wezenlijke -, dat de oorspronkelijke sculptuur in een vergelijkbare materialisatie las destijds nog te beleven en dat het door Maas gekozen concept aan de hand daarvan nog goed kan worden uitgelegd. Wij menen, dat zodoende veel meer dan een echo van het oorspronkelijke studiocomplex in stand wordt gehouden. Als de mate van sloop en nieuwbouw moet leiden tot de afvoering van dit deel van het rijksmonument hebben wij daar overigens best wel begrip voor. Dat ter weerszijden van het voorgebouw van het studiocomplex in vier bouwlagen nieuwbouw kan*

worden gerealiseerd houdt direct verband met het ter plaatse geldende bestemmingsplan Utrechtseweg en omgeving, dat op grond van de Wet op de Ruimtelijke Ordening ook aan de Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschappen en Monumenten om advies is voorgelegd en dat daarop door deze dienst geen zienswijze is ingediend.

BIJLAGE 2: Advisering Commissie voor Welstand en Monumenten (CWM)

Het bouwplan voor herontwikkeling van het voormalige KRO-studiocomplex is voorgelegd aan de gemeentelijke commissie voor welstand en monumenten (CWM). De CWM heeft bij de behandeling op 30 april 2015 een positief advies uitgebracht. De motivering van het positieve advies is als volgt beschreven:

Geluidstudio en tussenlid

De commissie is van mening dat met de sloop van de studio weliswaar historische waarden verloren gaan, maar uit de inventarisatie blijkt dat relatief weinig oorspronkelijk materiaal aanwezig is en dat – anders dan is aangegeven in de redengevende beschrijving – sprake is van minimale gaafheid wat de studio betreft. Van de in Hilversum nog aanwezige vier historische studiocomplexen is dit de studio die het meest is aangetast. Na de brand van 1952 is de studio verhoogd met een nieuwe kap en is de binnenschil vernieuwd. Het gehele interieur is hierbij verloren gegaan. Door latere aanbouwen en vernieuwing is nog slechts circa 30 % van het oorspronkelijk metselwerk aanwezig. Het tussenlid tussen voorgebouw en studio is eveneens voor een deel vernieuwd.

Hergebruik van de studio is om planmatige redenen niet mogelijk gebleken. Door de herbouw van de studio komt als referentie naar het verleden de oorspronkelijke verschijningsvorm terug en blijft de (hiërarchische) relatie tussen entreegebouw, tussenlid en studio in fysieke vorm behouden. Hierbij gaan de bouwhistorische waarden van de studio verloren, maar blijft de architectonische, stedenbouwkundige en cultuurhistorische waarde ervaarbaar.

Ook bij het eventueel niet slopen en hergebruiken van de studio blijft overeind dat heel veel oorspronkelijke studio-elementen verdwenen zijn en ook veel nieuw materiaal zal moeten worden toegevoegd.

De nieuwe woonfunctie wordt als een eigentijdse uiting aan de studio toegevoegd en blijft als een herkenbare toevoeging zichtbaar. Het entreegebouw is nog grotendeels in tact en zal restauratief worden hersteld.

Uitbreiding 1954

Voor de aanbouw uit 1954, die onder de voorbescherming valt, geldt dat met name het bouwdeel aan de Emmastraat met hoekaccent aan de Julianalaan van monumentaal belang is. Dit omdat dit bouwdeel in aansluiting op het oorspronkelijke entreegebouw het gevelfront van het voormalige KRO-studiocomplex vormt. De KRO-letters spelen hierbij een belangrijke rol. Het achterdeel is van ondergeschikt belang ten opzichte van het bouwdeel aan de Emmastraat. De in het nieuwe plan voorgestelde sloop en nieuwbouw in gewijzigde vorm van dit bouwdeel laat het gevelfront in tact en verstoort de monumentale waarden niet.

Villa Julianalaan 6-8

Met betrekking tot de te slopen dubbele villa aan de Julianalaan is de commissie van mening dat deze weliswaar monumentwaardig is, maar dat door de sloop het ensemble in de straat niet onevenredig wordt aangetast. De eenheid en samenhang van de monumentale villa-architectuur ligt met name aan de overzijde van de straat. Door de nieuwbouw in vergelijkbare architectuur vorm te geven blijft het villakarakter van de straat in tact.

De commissie komt op basis van het vorenstaande tot de conclusie dat zich onvoldoende zwaarwegende monumentenbelangen verzetten tegen de sloop en herbouw (in gewijzigde vorm) van de genoemde gebouwen. De commissie is van mening dat herbouw van de studio op zodanige (restauratieve) wijze moet worden uitgevoerd dat de eenheid en het monumentale karakter tussen entreegebouw, tussenlid en studio behouden blijft. De aanpassingen en restauratievoorstellen voor het monumentale entreegebouw zijn akkoord, met dien verstande dat monumentenzorg Hilversum bij de restauratie ervan en bij de herbouw van de studio betrokken blijft en in het bouwteam wordt opgenomen, zodat aanpassingen aan de entree, de binnenplaats en andere restauratieve werkzaamheden zorgvuldig en in overleg kunnen worden uitgewerkt en uitgevoerd.

BIJLAGE 3: Advies Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE)

Het bouwplan is (conform uitgebreide procedure) aan de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) ter advisering voorgelegd. Het advies van de RCE is op 8 juli 2015 opgesteld:

Het plan betreft het transformeren van het complete voormalige 'KRO-eiland', waarop zich de kantoren en studio's van de KRO bevinden, tot woongebied met appartementengebouwen met een ondergrondse parkeergarage. Een deel van het KRO studiogebouw is aangewezen als Rijksmonument.

Dit betreft het deel dat in 1936-1938 gebouwd is naar ontwerp van architect W.A. Maas, namelijk de grote concertzaal (de grote studio) en het voorgelegen entreegebouw met binnenplaats, bestuurskamer en kleinere studio's op de verdieping. Het entreegebouw geeft toegang tot de grote studio. Het studiogebouw is een goed voorbeeld van een type gebouw dat door de loop van de geschiedenis van de Nederlandse omroepen alleen in Hilversum aangetroffen wordt. Hiermee heeft het gebouw landelijk gezien hoge zeldzaamheidswaarde. Het totale complex geeft een goed inzicht in de ontwikkeling van de studiobouw in de 20't" eeuw in Nederland. Samen met de architectuurhistorische waarde die nader beschreven is in het advies van de RCE uit 2011 zorgt dit ervoor dat het studiogebouw een hoge monumentale waarde heeft.

Het huidige transformatieplan gaat uit van het volledig slopen van de grote studio en van het in de jaren '70 verbouwde deel tussen de trap en de ingang van de grote studio. Onder een groot deel van het 'eiland' zal een ondergrondse parkeergarage met bergingen aangelegd worden. Op deze parkeergarage zal ter plaatse van de voormalige grote studio een nieuw appartementengebouw gebouwd worden, waarvan de positionering en hoofdvorm verwijzen naar de grote studio. Het entreegebouw zal gerestaureerd worden. Op de verdieping worden de studio's verbouwd tot een appartement en bergruimte.

De functionele en fysieke relatie tussen entreegebouw en grote studio zal verdwijnen doordat vanuit het entreegebouw geen toegang meer zal zijn tot het achtergelegen nieuwe bouwdeel met de appartementen. Zowel bij de eerdere plannen als het huidige plan is het uitgangspunt het slopen van de grote studio geweest. Ik ben, zoals herhaaldelijk aangegeven, van mening dat dat een onjuist uitgangspunt is. Door de studio te slopen gaat een te groot deel van het monument en een te groot deel van de monumentale waarde van het studiocomplex verloren. In mijn eerdere adviezen uit 2008 en 2011 heb ik daar op gewezen.

In het huidige planproces is in opdracht van de ontwikkelaar nader onderzoek gedaan naar de bouwkundige staat van de studio en de verschillende bouwfasen waarin de studio de huidige verschijningsvorm gekregen heeft. Gebleken is dat er geen bouwkundige noodzaak voor het slopen van de grote studio is omdat de bouwkundige staat van de studio dermate is dat het bestaande volume hergebruikt kan worden. En ondanks dat de studio in het verleden diverse malen verbouwd is, is de typologie en de herkenbaarheid van dit bouwdeel als studio gebleven. Waarmee ook de monumentale waarde, ondanks de verbouwingen, overeind blijft omdat de typologische kenmerken zoals het gesloten karakter, de hoofdvorm die voortkomt uit de functionele (geluids)eisen, de doos-in-doos constructie en de relatie tussen entreegebouw en de studio nog allemaal aanwezig en herkenbaar zijn.

De keuze voor sloop lijkt vooral ingegeven door financiële overwegingen. Door de wens om onder de grote studio een deel van de parkeergarage met bergingen te realiseren, worden de kosten om de bestaande studio te handhaven en te hergebruiken ingrijpend hoger dan wanneer er geen parkeerkelder onder de studio gemaakt zou worden en de parkeerruimte elders gerealiseerd zou worden. Ik realiseer me dat het realiseren van een herbestemming en herinrichting van

een dergelijk bepalend gebouw en uniek gebied bijzonder complex is en dat financiële aspecten een grote rol spelen bij de haalbaarheid van een plan. Vanuit cultuurhistorisch oogpunt ben ik echter van mening dat met het plan te veel monumentale waarden verloren gaan.

In het huidige plan is er voor gekozen om ter plaatse van de grote studio een nieuw appartementengebouw te bouwen dat qua positionering en hoofdvorm

verwijst naar de oorspronkelijke concertzaal. Positief aan deze aanpak is dat hiermee de verbijzondering van het stedelijk weefsel, zoals dat op deze plaats ontstaan is door de ligging van het bouwvolume van de grote studio diagonaal op het perceel en de bijzondere vorm van de studio, herkenbaar blijft. Tegelijkertijd verdwijnt de historische studio met de bijzondere typologische

kenmerken die bepalend zijn voor dit unieke Hilversumse bouwtype. Deze kenmerken betreffen het gesloten karakter en de geluiddichte doos-in-doos constructie met dubbele wanden en een dubbel plafond en de koppeling met een entreegebouw waar artiesten en toehoorders ontvangen konden worden en waar het bestuur van de KRO zetelde. Hiervoor in de plaats komt een nieuw gebouw met een nieuwe typologie, namelijk die van een appartementengebouw.

De koppeling tussen entree en achterliggende studio gaat verloren. Hiermee verdwijnt de herkenbaarheid en beleefbaarheid van het rijke omroepverleden op deze plek. Ik betreur het dat het plan niet uitgaat van behoud en transformatie van de bestaande studio. Zoals ik in mijn eerdere adviezen heb aangegeven en er ook mondeling is toegelicht is juist met een dergelijk ongewoon gebouw met robuuste ingrepen heel veel mogelijk. In diverse overleggen is dit met concrete voorbeelden ook nader toegelicht.

Het entreegebouw zal gerestaureerd worden. Daarbij zal de gevel gehandhaafd blijven van het deel dat in de jaren '50 aan de voorzijde werd aangebouwd en dat qua architectuur en schaal goed harmonieert met het eerste bouwdeel uit de jaren '30 (maar dat geen onderdeel uitmaakt van het Rijksmonument). Hoewel ik het jammer vind dat het behoud van dit bouwdeel beperkt blijft tot de gevel, vind ik dit een positieve ontwikkeling ten opzichte van een eerder plan uit 2007 waarbij deze gevel gesloopt zou worden. Door dit geveldeel te handhaven blijft 'het gezicht' van de KRO studio naar de Emmastraat herkenbaar. Restauratie van het entreegebouw is hoogstnoodzakelijk na jaren van leegstanden verwaarlozing. Ik adviseer u dan ook positief over dit deel van het plan. Wel

merk ik op dat, vanwege de specialistische opgave en de bijzondere aanwezige monumentale kunst in dit deel van het gebouw, het van belang is dat de restauratie-architect bij de uitvoering betrokken blijft'. De nieuwe indeling van de verdieping stuit niet op bezwaren' Ik geef in overweging om te bezien of er een andere functie in de ruimtes aan de voorzijde van het entreegebouw ondergebracht kan worden die meer recht doet aan de monumentale waarde en het historische karakter die feitelijk alleen in dit deel van het totale studiogebouw behouden blijven. Het is jammer om er dan een berging voor scootmobiel van te maken.

Het proces van de herontwikkeling van het KRO eiland loopt inmiddels een lange tijd en diverse partijen hebben veel energie gestoken in planontwikkeling rondom de transformatie. Ik waardeer de vele inspanningen die de gemeente geleverd heeft in de afgelopen jaren om tot een goede herbestemming van het gebied te komen. En ik realiseer me ook dat het van belang is dat de leegstand niet voortduurt. Het is te betreuren dat initiatieven om een nieuwe functie te vinden

die beter past bij de karakteristiek van het studiogebouw en waarbij de grote studio behouden kan blijven tot op heden niet geresulteerd hebben in een haalbaar plan.

Indien u een vergunning verleent voor de sloop van de grote studio en het plan ten uitvoer wordt gebracht, zal ik voor het complex een nieuwe waardestelling maken om te bezien of (delen van) het complex als rijksmonument gehandhaafd kan blijven.